Chapter 13

Therewith will be understood the commentary of our Sages that "'Intermediate' people are judged by both [the good and evil natures], for it is written, 'He stands at the right hand of the poor man, to save him from them that judge his soul.'" Note that they did not say "ruled" by both, G-d forbid, because where the evil nature gains any control and dominion over the "small city," even though but temporarily, one is at such times deemed "wicked."

The evil nature [in the benoni], however, is no more than, for example, a magistrate or judge who gives his opinion on a point of law, yet it is not necessarily a final decision to be implemented in deed, for there is another magistrate or judge who is contesting this opinion. It is, therefore, necessary to arbitrate between the two, and the final verdict rests with the arbitrator.

Similarly, the evil nature states its opinion in the left part of the heart, which thence ascends to the brain for contemplation. Immediately it is challenged by the second judge, the divine soul in the brain extending into the right part of the heart, the abode of the good nature. The final verdict comes from the arbitrator—the Holy One, blessed be He, who comes to the aid of the good nature, as our Sages said, "If the Almighty did not help him, he could not overcome his evil inclination." The help comes by means of the glow radiated by the Divine light, which illuminates the divine soul that it may gain the upper hand and mastery over the folly of the fool and evil nature, in the manner of the excellence of light over darkness, as stated above.

Yet, inasmuch as the evil in the [heart's] left part of the benoni is in its innate strength, craving after all the pleasures of this world, not having been nullified in its minuteness in relation to the good, nor having been relegated from its position to any degree— except in so far as it has no authority and power to diffuse itself throughout the limbs of the body, because the Holy One, blessed be He, "Stands at the right hand of the poor man," helping him and irradiating his divine soul— such a person is likened to a "wicked man." In the words of our Sages, "Even if the whole world tells you that you are righteous, in your own eyes regard yourself as if you were wicked"— not as actually wicked. But one should consider oneself to be an "intermediate" person and not accept the world's opinion which would have him believe that the evil in him has been dissolved by the good, which is the category of a tzaddik. Rather should he consider

ובזה יובן לשון מאמרז"ל בינונים זה וזה שופטן [פי' יצר טוב ויצר הרע] דכתיב כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו ולא אמרו זה וזה מושלים ח"ו כי כשיש איזו שליטה 'וממשלה ליצר הרע בעיר קטנה אפי לפי שעה קלה נקרא רשע באותה שעה אלא היצה"ר אינו רק עד"מ כמו שופט ודיין האומר דעתו במשפט ואעפ"כ יכול להיות שלא יהיה פסק הלכה כך למעשה מפני שיש עוד שופט ודיין החולק עליו וצריך להכריע ביניהם והלכה כדברי המכריע כך היצה"ר אומר דעתו בחלל השמאלי שבלב ומהלב עולה למוח להרהר בו ומיד חולק עליו השופט השני שהוא הנפש האלהית שבמוח המתפשט בחלל הימני שבלב מקום משכן היצר טוב והלכה כדברי המכריע הוא הקב"ה העוזרו להיצר טוב כמאמר רז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו והעזר היא ההארה שמאיר אור ה' על נפש האלהית להיות לה יתרון ושליטה על סכלות הכסיל ויצה"ר כיתרון האור מן החושך כנ"ל.

אך מאחר שהרע שבחלל השמאלי בבינוני הוא בתקפו כתולדתו להתאות תאוה לכל תענוגי עוה"ז ולא נתבטל במיעוט לגבי הטוב ולא נדחה ממקומו כלל רק שאין לו שליטה וממשלה להתפשט באברי הגוף מפני הקב"ה העומד לימין אביון ועוזר ומאיר לנפש האלהית לכן נקרא כרשע כמארז"ל אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע ולא רשע ממש אלא שיחזיק עצמו לבינוני ולא להאמין להעולם שאומרים שהרע שבו נתבטל לגבי הטוב שזו מדרגת צדיק אלא יהיה בעיניו כאלו מהותו ועצמותו של הרע הוא בתקפו ובגבורתו בחלל השמאלי כתולדתו ולא חלף והלך ממנו מאומה ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתיה ושאר ענייני עוה"ז ואף מי שבתורת ה' חפצו ויהגה בה יומם ולילה לשמה אין זו הוכחה כלל שנדחה הרע ממקומו אלא יכול להיות שמהותו ועצמותו הוא בתקפו himself in his own estimation as if the very essence of the evil is in its full strength and might, in the left part, as from birth, and that nothing of it has ceased or departed; on the contrary, with the passing of time it has gained strength, because the man has indulged it considerably, in eating and drinking and other mundane pursuits.

Even one whose whole aspiration is in G-d's Torah, which he studies day and night for its own sake, this is still no proof whatever that the evil has been dislodged from its place, but it may still be that its essence and substance are in their full strength and might in its abode in the left part, except that its garments— the thought, speech and act of the animal soul— are not invested in the brain, mouth and hands and the other parts of the body, because G-d has given the mind supremacy and dominion over the heart. Therefore the divine soul in the intellect rules over the [entire] "small city," i.e., all the parts of the body, making them a garment and vehicle for her three garments, wherein to be clothed, to wit, the thought, speech and act of the 613 commandments of the Torah.

However, in its essence and substance, the divine soul in the benoni has no preponderance over the animal soul, except at the time when his love for G-d manifests itself in his heart on propitious occasions, such as during prayer and the like. Even then it is limited to preponderance and dominion alone, as is written, "And one nation shall prevail over the other," that is, when one rises the other falls, and vice versa. Thus, when the divine soul gains strength and ascendancy over the animal soul, in the source of gevurot which is binah, through pondering on the greatness of G-d, the blessed En Sof, thereby generating intense and flaming love of G-d in the right part of his heart then the sitra achra in the left part is subdued. But it is not entirely abolished, in the case of the benoni; it is so only in a tzaddik, concerning whom it is said, "My heart is void within me." The latter despises and hates evil with a consummate hatred and contempt, or without quite such complete hatred, as is explained above.

But in an "intermediate" person it is, by way of example, similar to a sleeping man, who can awaken from his sleep. So is the evil in the "intermediate" person dormant, as it were, in the left pan, during the recital of the Shema and the Prayer [Amidah], when his heart is aglow with the love of G-d, but later it can wake up again. For this reason Rabbah considered himself as though he were a benoni, though his mouth never ceased from study, and his desire was in G-d's Torah, day and night, with the passionate craving and longing of a soul yearning for G-d with

ובגבורתו במקומו בחלל השמאלי רק שלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה של נפש הבהמית אינן מתלבשים במוח והפה והידים ושאר אברי הגוף מפני ה' שנתן שליטה וממשלה למוח על הלב ולכן נפש האלהית שבמוח מושלת בעיר קטנה אברי הגוף כולם שיהיו לבוש ומרכבה לשלש' לבושיה שיתלבשו בהם שהם מחשבה דבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה אבל מהותה ועצמותה של נפש האלהית אין לה שליטה וממשלה על מהותה ועצמותה של נפש הבהמית בבינוני כי אם בשעה שאהבת ה' הוא בהתגלות לבו בעתים מזומנים כמו בשעת התפלה וכיוצא בה ואף גם זאת הפעם אינה רק שליטה וממשלה לבד כדכתיב ולאום מלאום יאמץ כשזה קם זה נופל וכשזה קם כו' שנפש האלהית מתאמצת ומתגברת על נפש הבהמית במקור הגבורות שהיא בינה להתבונן בגדולת ה' א"ס ב"ה ולהוליד אהבה עזה לה' כרשפי אש בחלל הימני שבלבו ואז אתכפיא ס"א שבחלל השמאלי אבל לא נתבטל לגמרי בבינוני אלא בצדיק שנאמר בו ולבי חלל בקרבי והוא מואס ברע ושונאו בתכלית השנאה והמיאוס או שלא בתכלית השנאה כנ"ל. אבל בבינוני הוא ד"מ כאדם שישן שיכול לחזור וליעור משנתו כך הרע בבינוני הוא כישן בחלל השמאלי בשעת ק"ש ותפלה שלבו בוער באהבת ה' ואח"כ יכול להיות חוזר וניעור. ולכן היה רבה מחזיק עצמו כבינוני אף דלא פסיק פומיה מגירסא ובתורת ה' חפצו יומם ולילה בחפיצה וחשיקה ותשוקה ונפש שוקקה לה' באהבה רבה כבשעת ק"ש ותפלה ונדמה בעיניו כבינוני המתפלל כל היום וכמאמר רז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו: והנה מדת אהבה זו האמורה בבינונים בשעת התפלה ע"י התגברות הנפש האלהית כו' הנה לגבי מדרגת הצדיקים עובדי ה' באמת לאמיתו אין בחי' אהבה זו נקראת בשם עבודת אמת כלל מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה וכתיב שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר ואעפ"כ לגבי מדרגת הבינונים נקראת עבודה תמה באמת overwhelming love, such as experienced during the reciting of the Shema and Amidah. Hence he appeared in his own eyes like an "intermediate" who prays all day, as, indeed, our Sages have said, "Would that a man prayed the whole day long!"

Now, this quality of love of which we speak in the case of the "intermediate" people which is attained at the time of prayer by virtue of the preponderance of the divine soul, etc., is, in comparison with the degree attained by the tzaddikim who serve G-d in perfect truth, not called "true service" at all, since it passes and disappears after prayer, and it is written, "The lip of truth shall be established for ever, but a lying tongue is but for a moment." Nevertheless, in relation to the rank of the "intermediate" people, it is regarded as a truly perfect service in terms of their [level of] truth, in each man relative to his standing in the ranks of the "intermediate." For in their case, too, their love, during their prayers, may be termed "the lip of truth shall be established for ever," since their divine soul has the power to reawaken this kind of love constantly, during its preponderance in time of prayer day after day, by means of an appropriate [mental] preparation, each soul according to its intrinsic quality and rank.

לאמיתו שלהם איש איש כפי מדרגתו במדרגת הבינונים והריני קורא באהבתם שבתפלתם ג"כ שפת אמת תכון לעד הואיל ובכח נפשם האלהית לחזור ולעורר בחי' אהבה זו לעולם בהתגברותה בשעת התפלה מדי יום ביום ע"י הכנה הראויה לכל נפש כפי ערכה ומדרגת' כי הנה מדת אמת היא מדתו של יעקב הנקרא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין ובכל מעלה ומדרגה מבריח תוך 'נקודה האמצעית שהיא נקודת ובחי מדת אמת שלה ומדת אמת היא נחלה בלי מצרים ואין לה שיעור למעלה עד רום המעלות וכל מעלות ומדרגות שלמטה הם כאין לגבי מעלות ומדרגות שלמעלה מהן [כידוע לי"ח שבחי' ראש ומוחין של מדרגות תחתונות הן למטה מבחי' עקביים ורגלי מדרגות עליונות מהן וכמאמר רז"ל רגלי החיות כנגד כולן]:

Chapter 14

The rank of benoni is one that is attainable by every man, and each person should strive after it. Every person can at any time or hour be an "intermediate," because the "intermediate" man does not revile evil— for that is a feeling entrusted to the heart, and not all times are alike. [His task is] only to "turn away from evil and do good," in actual practice—in deed, speech or thought, wherein the choice, ability and freedom are given to every man that he may act, speak and think even what is contrary to the desire of his heart and diametrically opposed to it. Even when the heart craves and desires a material pleasure, whether permitted or, G-d forbid, prohibited, he can steel himself and divert his attention from it altogether, declaring to himself, "I will not be wicked even for a moment, because I will not be parted and separated, Heaven forefend! from the One G-d under any circumstances, being mindful of the admonition, 'Your iniquities interpose between you and G-d.' Nay, my real desire is to unite my nefesh, ruach and neshamah with Him, through investing them in His blessed three garments, namely, in action, speech and thought dedicated to G-d, His Torah and His commandments, by virtue of the love of G-d that is hidden in my heart, as in the heart of all Jews, who are called 'lovers of Thy Name.' Even the most unworthy among the worthless is capable of sacrificing himself for the sanctity of G-d; surely, I am not inferior to him. It

והנה מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה כי הבינוני אינו מואס ברע שזהו דבר המסור ללב ולא כל העתים שוות אלא סור מרע ועשה טוב דהיינו בפועל ממש במעשה דבור ומחשבה שבהם הבחירה והיכולת והרשות נתונה לכל אדם לעשות ולדבר ולחשוב גם מה שהוא נגד תאות לבו והפכה ממש כי גם בשעה שהלב חומד ומתאוה איזו תאוה גשמיית בהיתר או באיסור ח"ו יכול להתגבר ולהסיח דעתו ממנה לגמרי באמרו 'ללבו אינני רוצה להיות רשע אפי שעה אחת כי אינני רוצה להיות מובדל ונפרד ח"ו מה' אחד בשום אופן כדכתיב עונותיכם מבדילים וגו' רק אני רוצה לדבקה בו נפשי רוחי ונשמתי בהתלבשן בשלשה לבושיו 'ית' שהם מעשה דבור ומחשבה בה ותורתו ומצותיו מאהבה מסותרת שבלבי לה' כמו בלב כללו' ישראל שנקראו אוהבי שמך ואפי' קל

is only that a spirit of folly has overcome him, and he imagines that committing a sin will not affect his Jewishness and his soul will not be severed thereby from the G-d of Israel, forgetting also about his love of G-d which is hidden in his heart. But as for me, I have no desire to be such a fool as he to deny the truth!"

It is different, however, with something that is entrusted to the heart, namely, that the evil should actually be despised in the heart and abhorred with absolute hatred, or even not quite so absolutely. This cannot be attained, truly and sincerely, except through great and intense love of G-d, the kind of ecstatic love and Divine bliss which is akin to the World to Come. Of this experience the Rabbis said, "Thy world wilt thou see in thy life,..." and not every man can attain this state, for this is in the nature of a gracious reward, as is written, "I will make your priestly office a rewarding service, ..." as is explained elsewhere. Therefore did Job say, "Thou didst create tzaddikim....." It is also found in Tikunei Zohar, that in the souls of [the people of] Israel there are many kinds of gradations and distinctions— pious men, strong men who gain mastery over their nature, scholars of the Torah, prophets,... tzaddikim, and so forth. Note there.

Now we can understand the redundancy of the oath, "Be righteous (tzaddik) and be not wicked," which is unintelligible at first glance: Since he is warned, "Be righteous!" where is the need to put him on oath again that he shall not be wicked? The answer is, that inasmuch as not everyone is privileged to become a tzaddik, nor has a person the full advantage of choice in this matter to experience true delight in G-d and to actually and truly abhor evil; he is consequently adjured a second time: "Thou shalt," at any rate, "not be wicked!" Here the right of choice and freedom is extended to every person, to check the drive of his heart's desire and to conquer his nature, so that he shall not be wicked even for a moment throughout his life, whether in the realm of "turn away from evil" or in that of "do good," there being no "good" other than Torah, that is the "Study of the Torah which balances them all."

Nevertheless, a person must set aside specific periods in which to commune with his soul in order to cultivate the abhorrence of evil, as, for example, reminding himself of the admonition of our Sages that "Woman is a vessel full of filth,...," and in like manner. So, too, all dainties and delicacies turn into a "vessel full of filth." Likewise in regard to all pleasures of this world, the wise man foresees what becomes of them, for in the end they rot and become worms and dung. Conversely, [let him] delight and rejoice in G-d by reflection on the greatness of the blessed En Sof, to the best of his capacity. He may well realise that he cannot

שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה' ולא נופל אנכי ממנו בודאי אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעביר' זו עודנו ביהדותו ואין שוכח אהבתו לה' המסותרת בלבו אבל אני אינני רוצה להיות שוטה משא"כ בדבר המסור ללב דהיינו שיהא הרע מאוס ממש בלב ושנאוי בתכלית שנאה או אפי' שלא בתכלית שנאה הנה זה אי אפשר שיהיה באמת לאמיתו אלא ע"י גודל ותוקף האהבה לה' בבחי' אהבה בתענוגים להתענג על ה' מעין עוה"ב. ועל זה

אמרו רז"ל עולמך תראה בחייך כו'
ואין כל אדם זוכה לזה כי זהו כעין
קבול שכר וכדכתיב עבודת מתנה
אתן את כהונתכם וגו' כמ"ש במ"א.
ולכן אמר איוב בראת צדיקים וכו'
וכדאיתא בתיקונים שיש בנשמות
ישראל כמה מיני מדרגות ובחי'.
חסידים גבורים המתגברים על יצרם
מארי תורה נביאים כו' צדיקים כו'
ע"ש:
ובזה יובן כפל לשון השבועה תהי

צדיק ואל תהי רשע דלכאורה תמוה כי מאחר שמשביעים אותו תהי צדיק למה צריכים להשביעו עוד שלא יהיה רשע. אלא משום שאין כל אדם זוכה להיות צדיק ואין לאדם משפט 'הבחירה בזה כל כך להתענג על ה באמת ושיהיה הרע מאוס ממש באמת ולכן משביעים שנית אל תהי רשע עכ"פ שבזה משפט הבחירה והרשות נתונה לכל אדם למשול ברוח תאותו שבלבו ולכבוש יצרו שלא יהיה רשע אפי' שעה אחת כל 'ימיו בין בבחי' סור מרע בין בבחי ועשה טוב ואין טוב אלא תורה דהיינו תלמוד תורה שכנגד כולן. אך אעפ"כ צריך לקבוע לו עתים גם כן לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע כגון בעצת חכמינו ז"ל אשה חמת מלאה צואה כו'. וכהאי גוונא. וכן כל מיני מטעמים ומעדנים נעשים כך חמת מלא כו'. וכן כל תענוגי עוה"ז החכם רואה הנולד מהן שסופן לרקוב ולהיות רמה ואשפה וההפך להתענג ולשמוח בה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה כפי יכולתו אף שיודע

attain to this degree with a full measure of truth except in illusion; nevertheless he should do his part in an effort to uphold the oath administered to him, "Be righteous," and G-d will do as He sees fit. Furthermore, habitude reigns supreme in any sphere and becomes second nature. Therefore if he accustoms himself to despise evil, it will to some extent become despicable in truth; similarly, when he accustoms himself to gladden his heart in G-d, through reflection on His greatness— for self-impulsion induces heavenly inspiration. With all that, perhaps a spirit from above will descend upon him, and he will merit something of the spirit (ruach) that is rooted in some tzaddik that will attach itself to him, so that he may serve G-d with true joy, as is written, "Rejoice, O ye tzaddikim, in G-d." Then will in truth be fulfilled in him the avowed oath: "Be righteous."

בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמיתו כי אם בדמיונות אעפ"כ הוא יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק וה' יעשה הטוב בעיניו. ועוד שההרגל על כל דבר שלטון ונעשה טבע שני. וכשירגיל למאס את הרע יהיה נמאס קצת באמת וכשירגיל לשמח נפשו בה' ע"י התבוננות בגדולת ה' הרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכולי האי ואולי יערה עליו רוח ממרום ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו לעבוד ה' בשמחה אמיתית כדכתיב שמחו צדיקים בה' ותתקיים בו באמת השבועה שמשביעים תהי צדיק:

Chapter 15

With the above in mind, we may now understand the text, "Then shall ye again discern between the righteous man and the wicked man; between him that is serving G-d and him that serves Him not."

The difference between "One who is serving G-d" and a righteous man (tzaddik) is, that "One who is serving (oved) G-d"— in the active present— is one who is engaged in "active service," namely, the struggle against his evil nature in an effort to gain mastery over it and to banish it from the "small city," that it should not vest itself in the organs of the body. Verily it entails much effort and toil to wage constant war with it. This is the benoni.

The tzaddik, however, is designated "Servant (eved) of G-d," which is a title already earned, as the title "sage" or "king" is bestowed on one who has already become a sage or king. So is this person who has already effected and completely accomplished his task of waging war against the evil in him, with the result that he has expelled it and it has disappeared, and his heart has become "void within him."

In the category of benoni there are also to be found two gradations, to wit, "One who is serving G-d" and "One who serves Him not." Yet the latter is not wicked, for never in his life did he commit even a minor transgression and, moreover, he fulfilled all the commandments which were possible for him to fulfil, including the study of the Torah which balances everything

ובזה יובן מ"ש ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו שההפרש בין עובד אלהים לצדיק הוא שעובד הוא לשון הוה שהוא באמצע העבודה שהיא ולגרשו מהעיר קטנה שלא יתלבש באברי הגוף שהוא באמת עבודה ועמל גדול להלחם בו תמיד והיינו הבינוני. אבל הצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר כמו שם חכם או מלך שכבר נעשה חכם או מלך כך זה כבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם בקרבו.

ובבינוני יש ג"כ שתי מדרגות עובד אלהים ואשר לא עבדו ואעפ"כ אינו רשע כי לא עבר מימיו שום עבירה קלה וגם קיים כל המצות שאפשר לו לקיימן ותלמוד תורה כנגד כולם ולא פסיק פומיה מגירסא אלא שאינו ע"י אור ה' המאיר על נפש האלהית שבמוח השליט על הלב כנ"ל מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל לבטלו מתורתו ועבודתו ואין צריך ללחום עמו כלל כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה וכן אין לו מלחמה מתאות else, his mouth never ceasing from study. The reason he is referred to as "one who serves Him not" is that he does not wage any battle against his [evil] disposition in order to vanquish it by means of the Divine light that irradiates the divine soul, whose abode is in the brain which predominates over the heart, as explained above; for his disposition does not confront him at all in an attempt to distract him from study and prayer, and he is consequently never obliged to wage war against it. Thus, for example, is the case of one who is by nature an assiduous student because he is organically so disposed, and is likewise free from conflict with regard to sexual desire by reason of his frigid nature, and similarly with the other mundane pleasures wherein he naturally lacks any feeling of enjoyment. Hence he does not need to concentrate so much on the greatness of G-d to consciously create a spirit of knowledge and fear of G-d in his mind, in order to guard himself against violation of the prohibitive commandments; or to arouse the love of G-d in his heart to induce his attachment to Him through the fulfillment of the [positive] commandments and the study of the Torah which balances everything else. For him suffices the hidden love that is in the heart of all Jews, who are called "The lovers of His name." Therefore he is in no wise called "One who is serving," inasmuch as this latent love is not of his making or accomplishment by any means, but it is our inheritance that has come down from the Patriarchs to the whole community of Israel, as will be discussed further.

So, too, is one who, although by nature not an assiduous student, has yet accustomed himself to study with great diligence, so that the habit has become second nature with him; for him, too, suffices the innate love, unless he wishes to study more than his wont.... For in order to change his habitual nature, he must arouse the love of G-d by means of meditation in his mind on the greatness of G-d, in order to gain mastery over the nature that is in the left part [of the heart] which is full of blood of the animal soul originating in the kelipah, whence comes his nature. This is a perfect service for a benoni. Or, he must awaken the hidden love in his heart to control, through it, the nature that is in the left part, for this, too, is called service—the waging of war against his nature and inclination, by means of exciting the love that is hidden in his heart. However, if he wages no war at all, the said love in itself can in no way be credited to his service

בשאר תענוגי עוה"ז הוא מחוסר הרגש הנאה בטבעו ולכן אין צריך להתבונן כל כך בגדולת ה' להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו להשמר שלא לעבור על מצות ל"ת ואהבת ה' בלבו לדבקה בו בקיום המצות ות"ת כנגד כולן אלא די לו באהבה מסותרת אשר בלב כללות ישראל שנקראו אוהבי שמו ולכן אינו נקרא עובד כלל כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל וכמ"ש לקמן. וכן אף מי שאינו מתמיד בלמודו בטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני די לו באהבה מסותרת זו אא"כ רוצה ללמוד יותר מרגילותו ובזה יובן מ"ש בגמרא דעובד אלהים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד ולא עבדו היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד והיינו משום שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים כדאיתא התם בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי מפני שהוא יותר מרגילותם. ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלהים מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה' ע"י שמתבונן בגדולת ה' במוחו לשלוט על הטבע שבחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע וזו היא עבודה תמה לבינוני. או לעורר את האהבה המסותרת שבלבו למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא ג"כ עבודה להלחם עם הטבע והיצר ע"י שמעורר האהבה המסותרת בלבו משא"כ כשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה

נקראת עבודתו כלל: